

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 145. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeeventyr06val-shoot-idm139779800256576/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Lykkens Kalosker

(Tre Digtninger 1838)

Bogen udkom 19.5.1838. Den første omtale, kort og drilagtig, findes allerede i *Fyens Stiftstidende* 28.5.1838 (ej i BFN):

»Hr. H. C. Andersen har udgivet trede Digtninger, benævnedes: »*Lykkens Kalosker, en rigtig Soldat og det har Zombien gjort.*« Aldeles ikke for at chicanere den talentfulde Digter, men blot for en Slags Aabenhjertigheds Skyld, tillader Man sig at ytre den Formening, at Forfatteren ikke har havt Førstnævnte paa, da han skrev de to sidstnævnte af Digtningerne.«

Henriette Hanck skyndte sig i brev af 9.6.1838 at forsikre Andersen om, at notitsen ikke skyldtes Carl Bagger, som nu var bladets redaktør: »det er bestemt en Witz Ganskelidtraaden selv har hemplet sammen [...] jeg gjenkjendte hans Skrivemaade. De maae hos ham undgjelde at Thomsen oftere fordeedlagtigt har omtalt Dem, eller ogsaa er De Martyrer for Deres Bekjendtskab med og Besøg hos os« (BHH 261). Boghandler, kancelliråd Søren Hempel ejede *Fyens Stiftstidende*, mens Hanck-familien ejede byens anden avis, *Fyens Stiftsavis* (grundlagt af Henriette Hancks morfar, bogtrykker Iversen), som Ove Thomsen var redaktør af.

Men værre var det, at professor F. C. Petersens nystartede *Tidskrift for Litteratur og Kritik* i 2. bind for 1839 bragte en stor og temmelig nedladende anonym anmeldelse:

»Malere og Digtere have altid havt Lov til at vove, hvad det skal være!« siger en gammel Digter [Horats i *Ars poetica* (1.9 f)] og mange yngre Digtere synes at have gjort dette til deres Valgsprog, maaskee uden at kjende dets Ophavsmand; thi ellers vilde de maaskee have erfareet, at han ogsaa taler Noget om Feberdrømme og mener, at der er Maade med denne Digterens Frihed, at Eenhed, sund Sands, Menne-skeforstand og andre Ubetydeligheder skulle findes i et Digt. Men, som sagt, der gives Poeter, som ikke tage sig disse Fordringer saa nær [...]

Vi have ikke uden Grund sat disse Bemærkninger i Spidsen for de faa Ord, vi ville sige om Hr. Andersens Digtninger.«

Derefter følger et indgående referat af eventyret, hvor kun en parentes i forbindelse med volonterens lyst til at se ind i folks hjerter

skal gengives: »han spadserer igjennem Hjerterne sig til liden Glæde (*old tricks!* det Samme have vi engang læst hos en Tydsker).«

Konklusionen lyder: »Læserne ville maaskee forlange, at vi skulle sige dem, hvad der er Ideen i dette Eventyr; vi vilde gjerne, men nødsages til at tilstaae, at vi ikke kunne finde nogen Idee. Man kunde maaskee antage, at Hr. Andersen kun har villet udvikle, at Folk gjør mange taabelige Ønsker, eller at det ikke var godt, om alle Ønsker bleve opfyldte, eller saadant Noget; men disse Sandheder ere saa forslidte, at det kun synes at røbe liden Originalitet: at ville behandle dem igjen, naar det ikke gjøres bedre. Da vi altsaa ikke kunne sige, hvilken Idee Hr. Andersen har havt med dette Eventyr, eller om han overhovedet har havt nogen Idee dermed, ville vi dog bemærke en Ting. Man har før behreidet Hr. Andersen hans Uvidenhed, og det er derfor værdt at bemærke, at han gjør Fremgang i Kunnskaber. I Romanen »Kun en Spillemand« gav han adskillige Bidrag til Storkens Naturhistorie, der vel ikke vare fuldt saa interessante, som Heibergs Bidrag til Ændernes Naturhistorie [et indlæg i en litterær polemik 1828, se Prosaiske Skr. X 434-38], men i al Fald viste, at han følger med Tiderne og lægger sig efter Naturvidenskaberne. Af nærværende Eventyr seer man det Samme: han kiender Forholder mellem forskjellige Gjenstandes Hurtighed (S. 19), har seet et stort Kort over Maaden (S. 38) og har af en Botaniker lært Noget om Lysets Indvirkning paa Planterne (S. 38) o.s.v. At han ogsaa har læst en Beskrivelse af Kjøbenhavn i Kong Hans's Tid, seer man af Justitsraad Knaps Hændelser (S. 6 ff.); om forresten hans Skildring er rigtig, har det ikke interesseret os at undersøge.«

Denne salve fik dog ikke lov at stå ubesvaret. Fyens Stiftstidende 22.7.1839 (ej i BFN) har en ny notits, og denne gang af Bagger, som bemærker at recensenten er »en meget bister Criticus, der i en aldeles skolemesteragtig Tone behandler Digteren, som om denne ikke endnu var kommen til Skjelsaar og Alder. I denne Anledning kommer Man uvilkaarlig til at mindes det Udtryk, som Conversations-Lexicon der Gegenwart bruger, »at A's Digternavn er mere anerkjendt i Tydskland, end i Danmark, hans Fædreland.«

Og privat jamrede A sig 25.7.1839 til Frederik Læssøe:

»Det nye Maanedstidsskrift har, som sædvanligt, kjørt mig til Vands; der er en høist drengcagtig Kritik over »Lykkens Galocher«; det undrer mig, at Professor Petersen vil optage en saadan; den Snak, her forekommer, om mit Bidrag til Storkens Naturhistorie i »Kun en Spillemand«, characteriserer min Recensent som en Flynder, der ikke har Sands for det Poetiske; thi er Noget Poetic i »Spillemanden«, saa er det Storken *der*. – Det er ulykkeligt med den Anonymitet; enhver Dreng tør optræde som Dommer bag dens Ægide« (BfA I 498).

Den anonyme dreng var i dette tilfælde den lærde klassiske filolog og rektor i Slagelse (!) C. W. Elberling, og A havde ingen grund til at undre sig over redaktøren, professor F. C. Petersen, som 5.5.1839 skriver til anmelderen om A's »lapsede Muse« og erklærer sig enig i den leverede domfældelse (utrykt brev, Ny kgl. Saml. 2° 1560).

Af egentlig brevkritik findes kun J. L. Heibergs dobbeltbundede takkebrev af 21.5.1838 (BtA 241 f):

»Ret meget maa jeg takke Dem for Deres Godhed at tilstille mig Deres sidste Samling af Digterværker. Jeg har allerede læst det Eventyr, som aabner Samlingen, og har moret mig over mangt et Indfald deri, f.Ex. over Papegøien og dens characteristiske Declamations-Nummer. Mod Planen i det Hele har jeg vel Et og Andet at indvende; dog dette kan jeg vel altid ved Leilighed fremføre mundtligt; og skulde jeg ikke finde Leilighed dertil, saa er Ulykken heller ikke stor [...]

De maa dog ikke tiltroe mig det Barbarie, ikke at *ville* læse store Bøger, endnu mindre det at ryge Tobak (at sige: af Pibe), hvilket jeg for længe siden har aflagt, og allermindst det, at ville bruge Deres interessante Bog, som desuden er mig en kjær Foræring fra Deres Haand til »Fidibus«. (! Her kan et Udtraabstegn *in parenthesis* meget vel anbringes, naar Målet forgaaer En af Skræk over denne forferdelige Mistanke). Men jeg clauderer *parenthesis* og forbliver *extra parenthesis*

Deres hengivne og forbundne

J. L. Heiberg.«

Heiberg mestrede den elegante ondsksfuldhed. »Deres sidste Samling af Digterværker« drejer sig om en beskeden bog på sølle 102 sider. »Papegøien og dens characteristiske Declamations-Nummer« er et udsøg: svar på tiltale: papegøien plaprer heibergske stikord, og deklamationsnummeret angives udtrykkeligt at være af Andersen (I 225, fjernet i 2. versionen). Følgelig skriver Heiberg i virkeligheden: Papegøje kan De selv være!